

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Azərbaycan
Milli Kitabxanası

Heydər Əliyev irsinin kitabxanalarda təbliği

*Respublikanın kütləvi və ixtisaslaşdırılmış
kitabxanaları, Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana
Sistemləri üçün metodik vəsait*

BAKİ – 2018

Tərtibçi:

L.Əhmədova

Elmi redaktor

K.M.Tahirov

Professor

Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktor:

A.Abdullayeva

Heydər Əliyev irsinin kitabxanalarda təbliği /tərt. ed.
L.Əhmədova; elmi red. K.Tahirov; red. A.Abdullayeva.- Bakı,
2018.- 53 s.

© Azərbaycan Milli Kitabxanası, 2018

Kitabxana xalq, millət üçün, cəmiyyət üçün müqəddəs bir yer, mədəniyyət, bilik, zəka mənbəyidir. Ona görə də kitabxanaya daimi hörmət xalqımızın mədəniyyətini nümayiş etdirən amillərdən biridir.

Heydər Əliyev,
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

Tərtibçidən

2018-ci ildə Azərbaycan dövlətçilik tarixində müstəsna xidmətləri olan görkəmli ictimai-siyasi, dövlət xadimi, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin 95 illik yubileyi tamam olur. Azərbaycançılıq məfkurəsinin parlaq daşıyıcısı olan dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev irsinin təbliğ olunması kitabxanaların qarşısında duran əsas vəzifələrdən biridir.

Ulu öndərin 95 illik yubileyi münasibətilə hazırlanmış metodik vəsaitdə Heydər Əliyevin həyatı və ictimai-siyasi fəaliyyəti, Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi, kitabxanalarda Heydər Əliyev irsinin təbliği ilə əlaqədar tövsiyələr, “Əlavələr” bölməsində isə Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, həmçinin, Ulu Öndərin kitab və kitabxana haqqında müdrik kəlamları, Azərbaycanın və dünyanın görkəmli elm, mədəniyyət və siyasi xadimlərinin Ümummilli lider haqqında söylədikləri fikirlər və s. məlumatlar verilmişdir.

Nəşrlə bağlı rəy və təkliflərini Milli Kitabxanaya ünvanlayan mütəxəssislərə, oxuculara əvvəlcədən öz minnətdarlığımızı bildiririk.

Ünvan: AZ-1000 Bakı şəh., Xaqani küç. 57.

E-mail: metodik@anl.az

Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyev

Dünya şöhrətli siyasətçi, müstəqil Azərbaycan dövlətinin xilaskarı, ümummilli liderimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü il may ayının 10-da Azərbaycanın Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. 1939-cu ildə Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunu bitirdikdən sonra Azərbaycan Sənaye İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti) memarlıq fakültəsində təhsil almış, lakin başlanan müharibə ona təhsilini başa çatdırmağa imkan verməmişdir.

Heydər Əliyev 1941-1944-cü illərdə Naxçıvan MSSR Xalq Daxili İşlər Komissarlığında və Naxçıvan MSSR Xalq Komissarları Sovetində müxtəlif məsul vəzifələrdə çalışmışdır. 1944-cü ildə dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında işə göndərilmişdir. Bu dövrdən təhlükəsizlik orqanları sistemində çalışaraq 1964-cü ildən Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildən isə sədri vəzifəsində işləmiş, general-mayor rütbəsinə qədər yüksəlmişdir. Həmin illərdə o, Leninqrad şəhərində (indiki Sankt-Peterburq) xüsusi ali təhsil almış, 1957-ci ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) tarix fakültəsini bitirmişdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1969-cu il iyul plenumunda Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçilərək respublikanın rəhbəri olmuşdur.

1982-ci ilin dekabrında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü seçilən Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edilmiş və SSRİ-nin rəhbərlərindən biri olmuşdur.

Heydər Əliyev iyirmi il ərzində SSRİ Ali Sovetinin deputatı, beş il isə SSRİ Ali Soveti sədrinin müavini kimi fəaliyyət göstərmişdir. Görkəmli dövlət xadimi 1987-ci ilin oktyabrında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun və şəxsən baş katib Mixail Qorbaçovun yeritdiyi siyasi xəttə etiraz əlaməti olaraq, tutduğu vəzifələrdən istefa etmişdir.

O, 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciə ilə əlaqədar, ertəsi gün Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində bəyanatla çıxış edərək, Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş cinayətin təşkilatçıları və icraçılarının cəzalandırılmasını tələb etmişdir. Dağlıq Qarabağda yaranmış kəskin münəfişəli vəziyyətlə bağlı SSRİ rəhbərliyinin ikiüzlü siyasətinə etiraz əlaməti olaraq, 1991-ci ilin iyulunda Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının sıralarını tərk etmişdir.

1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıdan Heydər Əliyev ilk əvvəl Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamış, həmin ildə də Azərbaycan Ali Sovetinə deputat seçilmişdir. 1991-1993-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Soveti sədrinin müavini olmuşdur.

Heydər Əliyev 1992-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının Naxçıvan şəhərində keçirilmiş təsis qurultayında partiyanın sədri seçilmişdir.

1993-cü ilin may-iyun ayında hökumət böhranının son dərəcə kəskinləşməsi ilə ölkədə vətəndaş müharibəsinin baş verməsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxmışdı. Azərbaycanın o zamankı rəhbərləri Heydər Əliyevi rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur olmuşdular və o, 1993-cü il iyun ayının 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçilmiş, iyun ayının 24-də isə Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başlamışdır.

Heydər Əliyev 1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir. 1998-ci il oktyabr ayının 11-də xalqın yüksək fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə səslərin 76,1 faizini toplayan Ulu Öndər yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir.

Azərbaycanın görkəmli ictimai-siyasi xadimi, Ulu Öndər Heydər Əlirza oğlu Əliyev 2003-cü il dekabr ayının 12-də Amerikanın Ohayo ştatında Klivlend klinikasında vəfat etmişdir.

Ümummilli lider Bakıda Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi

Qədim və zəngin dövlətçilik ənənələrinə malik olan Azərbaycan hər zaman öz tarixi şəxsiyyətləri ilə seçilmişdir. Bunların sırasında görkəmli, yenilməz, zəkali, istedadlı sərkərdələr, dövlət və ictimai-siyasi, elm, mədəniyyət xadimləri az deyildir. Lakin bu tarixi şəxsiyyətlər sırasında ulu öndər Heydər Əliyev xüsusilə misilsiz bir mövqe tutur. Həmin mövqe isə tarixin onun öhdəsinə qoyduğu missiyanın, nəhəng vəzifələrin qeyri-adi mürəkkəbliyi ilə bağlı idi.

Azərbaycan tarixinin önəmli bir dövrü - XX əsrin son otuz ili və XXI əsrin başlanğıcı məhz görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Həyatının mənasını xalqına və dövlətinə təmännasız xidmətdə görün ulu öndər istər Sovet hakimiyyəti illərində, istərsə də müstəqil Azərbaycan Respublikası dövründə Azərbaycanın şöhrətini, nüfuzunu yüksəklərə qaldıraraq, milli mənafeyini, mentalitetini, mənəviyyatını qorumuş və inkişaf etdirmişdir. Onun nəhəng və genişölcülü rəhbərlik qabiliyyəti, qeyri-adi siyasi peşəkarlığı sayəsində Azərbaycan hələ Sovetlər dönməmində özünün əsl intibah mərhələsini yaşadı. Həyatın sərt, çətin sınaqlarına sinə gərən, ən çətin şəraitdən düzgün çıxış yolu tapan, qəlbində Vətən sevgisi, milli ruh gəzdirən qüdrətli şəxsiyyət, ulu öndər sovet illərində Azərbaycana rəhbərliyi zamanı milli-mənəvi dəyərlərimizin dirçəlişi, mədəniyyətin yüksəlişi istiqamətində çox mühüm addımlar ataraq müstəqil düşüncəyə yol açmış, müstəqilliyə gedən yolumuzu işıqlandırmışdır.

İki əsrin dahi şəxsiyyəti, xalqımızın ümummilli lideri zirvəsinə ucalmış bu müdrik şəxsiyyət böyük fədakarlıqlar hesabına Azərbaycanın müstəqilliyinin əbədiliyini, dönməzliyini təmin etmişdir.

1969-cu il iyul ayının 14-də ulu öndər Heydər Əliyevin o zamankı Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçilməsi Azərbaycanın həyatında mühüm və şərəfli bir mərhələnin başlanğıcı oldu. 1969-1982-ci illər respublikamızda quruculuq salnaməsinin parlaq dövrü kimi tarixə düşdü.

1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə ulu öndər yenidən hakimiyyətə qayıtdı. Bununla da bütün sahələrdə – ordu quruculuğu, mədəniyyət, idman, elm, təhsil, Azərbaycan dili, həmçinin, neft strategiyası, əhalinin sosial-rifahının yaxşılaşdırılması və s. – aparılan uğurlu islahatlar sayəsində Azərbaycan tənəzzüldən inkişaf yoluna qədəm qoydu.

Bütün bu nailiyyətlər içərisində milli mədəniyyətin ayrılmaz tərkib hissəsi olan kitabxana işinin inkişafı sahəsində də xeyli işlər görülmüşdür. Kitab və kitabxana işinə yüksək qiymət verən, onu Azərbaycan mədəniyyətinin aparıcı sahəsi kimi dəyərləndirən ulu öndər kitabxana işinin inkişafına xüsusi diqqət yetirirdi.

Kitabxanaların inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi XX əsrin 70-ci illərinin əvvəllərindən başlamış və müstəqillik illərində də davam etmişdir. Həmin illərdə bir sıra şəhərlərdə və rayon mərkəzlərində yeni kitabxana binalarının tikilməsi, respublika kitabxana şəbəkəsinin sürətli inkişafı, kitabxanaçı kadrların hazırlanması sahəsində səmərəli tədbirlərin həyata keçirilməsi, kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində möhtəşəm işlərin görülməsi buna əyani sübutdur.

Heydər Əliyevin yenidən respublika rəhbərliyinə qayıdışı bir sıra sahələrdə olduğu kimi kitabxana işinin də inkişafına təkən verdi. Belə ki, ilk olaraq 1995-ci ilin sentyabr ayında ulu öndər ***“Azərbaycan Respublikasında 1995-1998-ci illər Dövlət Mülkiyyətinin Özəlləşdirilməsinin Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu*** ilə bağlı fərman imzaladı. Fərmanda qeyd edilən ***“Özəlləşdirilməsi qadağan edilən müəssisə və obyektlərin siyahısı”***na ***“...kitabxanalarda saxlanılan sərəvtlər, onların yerləşdiyi binalar və sahələri”***-nin də daxil edilməsi kitabxanaların qorunub saxlanmasına şərait

yaratdı. Kitabxanalar müstəqil dövlətimizin əsas atributlarından biri kimi dövlət müəssisəsi statusuna malik oldu. Bununla da ümummilli liderin xüsusi göstərişi ilə mədəniyyət ocaqlarının, o cümlədən kitabxanaların özəlləşdirilməsi, onların binalarının başqa məqsədlər üçün istifadə olunmasının qarşısı alındı. Bunun ardınca ulu öndər Heydər Əliyevin xüsusi tapşırığı əsasında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti 1996-cı ildə **“Azərbaycan Respublikasında kitabxana işinin vəziyyəti və onu yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında”** qərar qəbul etdi. Bu qərara müvafiq olaraq **“Mədəniyyət haqqında”** və **“Kitabxana işi haqqında”** Qanunların hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. 1998-ci ildə qəbul olunan **“Kitabxana işi haqqında”** Azərbaycan Respublikasının Qanunu Azərbaycan kitabxana işi tarixində dönüş mərhələsi olmuşdu.

Azərbaycan Respublikasının **“Kitabxana işi haqqında” Qanununda** kitabxana və kitabların milli sərvət olduğu, onların mühafizə olunub gələcək nəsillərə çatdırılması, iş proseslərinin avtomatlaşdırılması, qiymətli nəşrlərin elektron daşıyıcılarına köçürülməsi, informasiya sisteminə qoşulması ön plana çəkilmişdir.

Qanunla həmçinin, keçmiş sovet respublikaları arasında ilk dəfə olaraq **“Milli Kitabxana”** statusu müəyyən olundu və onun fondları, əmlakı ümummilli sərvət elan edildi. 2004-cü ildə bu qanunvericiliyin tələbləri əsasında M.F.Axundov adına Dövlət Kitabxanasına **“Milli Kitabxana”** statusu verildi.

Ulu öndərimiz ikinci dəfə Azərbaycana rəhbərlik etməyə başladığı ilk illərdə – 1995-1997-ci illərdə 4 dəfə Milli Kitabxanaya gələrək kitabxananın problemləri ilə maraqlanmış və kitab fondlarının zənginləşdirilməsi üçün müəyyən tədbirlər görməyi tapşırılmışdır.

Heydər Əliyev Milli Kitabxanaya ilk dəfə 1995-ci il iyun ayının 3-də Azərbaycan Qadınları Milli Komitəsinin, Respublika Kitab Cəmiyyətinin və ABŞ-ın “Stark enterprayz” firmasının təşəbbüsü ilə kitabxanada **“Vətənə, dövlətə, xalqa sədaqət andı”**

miniatür kitabın təqdimat mərasimində iştirak etmək üçün gəlmişdir. O zaman M.F.Axundov adına Dövlət Kitabxanasının fəaliyyətini və orada çalışan insanların əməyini yüksək qiymətləndirən ulu öndər demişdir: *“Kitabxana xalq, millət üçün müqəddəs bir yer, mədəniyyət, bilik, zəka mənbəyidir. ... Mən vaxtilə bu kitabxanaya dəfələrlə gəlmişəm. Amma bu gün kitabxananın astanasından keçərkən çox böyük hörmət və ehtiram hissi duyuram. Kitabxanaya və burada çalışan insanlara hörmət və ehtiramımı bildirmək istəyirəm.”*

Ümummilli liderimiz Milli Kitabxanaya ikinci dəfə 1996-cı il mart ayının 5-də İsraildə çap olunan *“Heydər Əliyev: Siyasi portretin cizgiləri”* kitabının, üçüncü dəfə 1997-ci il noyabrın 5-də *“Azərbaycan qaçqınları”* fotoalbomunun təqdimat mərasimi zamanı gəlmişdir.

Heydər Əliyevin Milli Kitabxanaya münasibəti, həmişə onu diqqət mərkəzində saxlaması müstəqillik illərində kitabxananın işində böyük dönüş yaratmışdı. Belə ki, onun öz şəxsi kitabxanasından 300 nüsxədək qiymətli kitabı Milli Kitabxanaya hədiyyə etməsi və eləcə də Milli Kitabxananın fonduna xarici dillərdə yeni ədəbiyyat almaq məqsədilə hər il 5000 ABŞ dolları həcmində əlavə vəsait ayrılması barədə Baş nazirə göstəriş verməsi buna bariz nümunədir.

Ulu öndərin hədiyyə etdiyi kitablar Milli Kitabxananın ən qiymətli kolleksiyası kimi Nadir kitablar və kitabxana muzeyi şöbəsində mühafizə və nümayiş olunur. Kitabxanaya gələn yerli və xarici qonaqlar bu qiymətli kolleksiya ilə böyük maraqla tanış olurlar.

Heydər Əliyev irsinin təbliği sahəsində kitabxanaların rolu

Heydər Əliyevin geniş ictimai-siyasi və eləcə də elmi-nəzəri irsinin dərindən öyrənilməsi xalqın maddi-mənəvi sərvətlərinin toplayıcısı, qoruyucusu olan kitabxanaların qarşısında duran ən vacib vəzifələrdən biridir. Cəmiyyətdə böyüməkdə olan yeniyetmə və gənc nəsli milli-mənəvi, əxlaqi dəyərlərimiz ruhunda tərbiyə edən zaman ulu öndərimizin şəxsiyyətinə, onun fenomenal irsinə müraciət edilməsi, dahi liderin özünün və ona həsr olunan əsərlərdən faydalanmaları böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Ümumiyyətlə, istər yubiley ili çərçivəsində, istərsə də qarşıdakı illərdə Heydər Əliyevin zəngin siyasi və ictimai irsinin, dövlətçilik fəlsəfəsinin dərindən öyrənilməsi və geniş təbliğ olunması məqsədilə müfəssəl və məzmunlu tədbirlər planı hazırlamaq və bu plandan irəli gələn bir sıra kütləvi tədbirlərin həyata keçirilməsi tövsiyə olunur:

- Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsərlərinin, onun haqqında olan ədəbiyyatın fondnda komplektləşdirilməsi, soraq-bibliografiya aparatında və elektron kataloqda yerləşdirilməsi;
- Elektron məlumat bazaları, virtual sərgilərin hazırlanması;
- Kitab sərgiləri, fotostendlər, kitabxana plakadı, kitabxana albomları və guşələrin hazırlanması;
- Ədəbi-bədii kompozisiya, seminar, dəyirmi masa, kitab təqdimatları və digər tədbirlərin təşkili;
- Telekonfransların keçirilməsi;
- Müsabiqə və breyn-rinq intellektual oyunların təşkili;
- Daycest və buktreyerlərin hazırlanması;
- Açıq Kitabxanada tədbirlərin keçirilməsi;
- Virtual ekskursiyaların təşkili.

İlk növbədə kitabxanaçılara Azərbaycan xalqının milli sərvəti hesab olunan Heydər Əliyev irsi haqqında nəşrlərin kitab fondlarında yerləşdirilməsinə xüsusi diqqətlə yanaşaraq ədəbiyyatı ardıcıl komplektləşdirmək, onlar haqqında bütün məlumatları ənənəvi soraq-biblioqrafiya aparatında, həmçinin, elektron kataloqda əks etdirmək və həmin nəşrlərdən oxucuların istifadə etmələrinə şərait yaratmaq lazımdır. Bunun üçün hər bir kitabxanaya özünün əlifba və sistemli oxucu kataloqlarında və kartotekalarda, eləcə də elektron kataloqda ümummilli lider Heydər Əliyevin həyatı, ictimai-siyasi fəaliyyətini özündə əks etdirən xüsusi rubrikalar hazırlamaları tövsiyə olunur.

Kitabxanaçılar ulu öndərin əbədi milli örnək hesab olunan irsinin geniş oxucu kütləsi arasında təbliği zamanı yalnız Mərkəzi Kitabxana və ya filial kitabxanaların deyil, bir sıra iri kitabxanaların zəngin fondlarında mühafizə olunan dəyərli kitabları da nəzərdən keçirməlidirlər. Bu baxımdan bütün region kitabxanaları üçün metodik mərkəz hesab edilən Azərbaycan Milli Kitabxanasının fondu, elektron kataloq və elektron resurslarından yararlanmaq məsləhət görülür.

Azərbaycan Milli Kitabxanası Heydər Əliyevin ictimai-siyasi fəaliyyətindən, mədəniyyətimizin, milli-mənəvi dəyərlərimizin inkişafına göstərdiyi qayğıdan bəhs edən kitabxananın fondunda olan materiallar əsasında elektron resurslar – elektron kitablar hazırlamışdır.

Təkcə paytaxt Bakıda deyil, regionlarda da oxucuların kitabxananın zəngin elektron resurslarından faydalanmaları üçün Milli Kitabxananın www.anl.az saytına daxil olmaları və açılan səhifədən “**Elektron kitabxana**” bölməsini seçmələri kifayətdir. Bölmədə ulu öndərin özünün və ona həsr olunan əsərlər əlifbaya uyğun (müəllifin soyadına görə – **Əliyev Heydər Əlirza oğlu** və yaxud **Əliyev Heydər**) yerləşdirilir. İntranet (lokal) şəbəkəsində yerləşən nəşrləri isə Bakıya gəlmədən regionun mərkəzi kitabxanasına müraciət etməklə əldə etmək olar.

Belə ki, Milli Kitabxana oxuculara təqdim etdiyi virtual xidmət vasitəsilə rayon və şəhər MKS-lərinin fondunda olmayan ümummillî liderin özünün və ona həsr olunan ayrı-ayrı kitablardan müəyyən hissənin, fəslin, eyni zamanda dövrü və ardı davam edən nəşrlərdə, elmi əsərlərdə, məcmuələrdə dərc olunmuş məqalələrin elektron versiyasının yerlərə çatdırılmasını həyata keçirir. Kitabxanaçılar dahi liderin irsinin təbliği ilə bağlı kitabxananın fondunda olmayan nəşrlərin sifarişi üçün (ödənişsiz) **www.anl.az** saytına daxil olmaqla **Onlayn xidmət** bölməsində virtual sifariş xidmətindən istifadə edə bilərlər.

Heydər Əliyev irsinin təbliği zamanı ulu öndərə həsr olunmuş **elektron məlumat bazalarının** hazırlanması və keçirilən tədbirlər zamanı onlardan istifadə edilməsi məqsədəuyğun hesab olunur. Kitabxanaçılara ulu öndərə həsr olunmuş elektron məlumat bazalarını hazırlayarkən Milli Kitabxananın fondunda olan materiallar əsasında hazırlanmış elektron kitablar, məqalələr, fotoşəkillər, audio və video materiallardan ibarət **“Heydər Əliyev. Mədəniyyətimizin hamisi”** adlı elektron məlumat bazasından faydalanmaq tövsiyə olunur. Bütövlükdə Azərbaycan xalqının ümummillî liderinin həyat və fəaliyyəti, əsərləri, müdrik kəlamları, təltifləri, mədəniyyətlə bağlı fərman və sərəncamları, çıxışları, məruzələri, nitqləri, həmçinin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi ilə bağlı rəsmi sənədlər və digər məlumatları özündə əks etdirən elektron məlumat bazası əvəzolunmaz şəxsiyyət olan Heydər Əliyev irsinin tədqiqi və təbliğində misilsiz mənbə rolunu oynamaqdadır.

“Nitqlər”, “Video görüntülər” və “Fotoalbomlar”dan ibarət olan **“Heydər Əliyev Milli Kitabxanada”** bölməsində isə ulu öndərin Milli Kitabxananın təmsalında Azərbaycan kitabxanalarına göstərdiyi qayğıyı bir daha aydın görmək olar. Bunun üçün yenə də kitabxanaçıların Milli Kitabxananın **www.anl.az** saytına daxil olmaları və açılan səhifədən **“Elektron məlumat bazası”** bölməsini seçmələri kifayətdir.

Yubiley çərçivəsində kitabxanaçılara görkəmli liderin həyatı, ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə bağlı **“Əbədiyaşar lider”, “Xalqın xilaskarı”, “Ürəklərdə əbədi yurd salan insan”, “Ümummilli lider”, “Heydər Əliyev ideyaları qalib gəlir”, “Xalq Heydər deyir”** və s. başlıqlarda daimi **kitab sərgiləri, fotostendlər, kitabxana plakatu, kitabxana albomları** hazırlanması məsləhət olunur.

Ümummilli liderin 95 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq ənənəvi kitab sərgiləri ilə yanaşı il boyu nümayiş olunacaq virtual kitab sərgiləri də hazırlamaq mümkündür. Virtual kitab sərgiləri ənənəvi kitab sərgilərindən daha canlı, dinamik və rəngarəng olduğu üçün özünə daha çox oxucu cəlb edə bilər. Virtual sərgilərin digər üstünlüyü də ondadır ki, qısa zamanda sərginin tərtibatını dəyişmək, yeni kitabları daha tez daxil etmək olar.

Virtual kitab sərgilərinin yaradılması üçün ilk növbədə slaydlar hazırlanmalıdır:

- ❖ **Titul slayd:** sərginin başlığı: **“Dünyanın ən böyük azərbaycanlısı”**
- ❖ **Slayd 2.** Kitabxananın adı;
- ❖ **Slayd 3.** Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ulu öndərin 95 illiyi ilə əlaqədar Sərəncamı;
- ❖ **Slayd 4.** Mövzu üzrə kitablar, onların şəkilləri, biblioqrafik təsviri və qısa annotasiyaları ilə birgə nümayişi:

Burada kitabxanaçı ulu öndərin həyatı, ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə bağlı kitabları (üz qabığı) haqqında annotasiyaları ilə birgə nümayiş etdirə bilər. Nümayiş zamanı annotasiyalar səsli şəkildə və ya istənilən bir musiqinin müşayiəti ilə də təqdim oluna bilər. Bu slaydda həmçinin dövrü mətbuat bölməsi yaradıb qəzet və jurnallarda ümummilli liderə həsr olunmuş məqalələri də yerləşdirmək olar:

- **Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsərləri (Azərbaycan və digər dillərdə);**
- **Ümummilli lider Heydər Əliyev haqqında yazılan əsərlər (Azərbaycan və digər dillərdə);**

- *Qəzet və jurnallarda dərc olunan məqalələr (Azərbaycan və digər dillərdə).*
- ❖ **Slyd 5.** Ulu öndərin xatirəsinin əbədləşdirilməsi;
- ❖ **Salyd 6.** Kitabı oxumaq və ya daha yaxından tanış olmaq üçün kitabxananın ünvanı, əlaqə telefonları və e-mail ünvanı verilir:
Ünvan _____ tel. _____, e mail _____

Qeyd edək ki, slaydlar artırıla da bilər.

Əlamətdar yubiley ilində kitabxanalarda *“Ürəklərdə heykəlini ucaldan lider”*, *“Sən əlçatmaz zirvəsən”*, *“Vətən oğlu”*, *“Ulu sərkərdə, ulu öndər”* və başqa mövzularda **ədəbi-bədii kompozisiyaların** təşkili də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ədəbi-bədii kompozisiyalar ərazidə fəaliyyət göstərən məktəblərlə birgə təşkil edilsə məqsədəuyğun olar.

İki hissədən ibarət olan ədəbi-bədii kompozisiyanın birinci hissəsində kitabxanaçılar, ziyalılar, tarixçilər tərəfindən müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu və memarı Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyəti, onun Azərbaycan tarixindəki müstəsna rolu barədə çıxışlar edilir, ikinci hissədə isə şagirdlərin ifasında ulu öndərə həsr olunan şeirlərdən parçalar söylənir, ədəbi-bədii kompozisiyalar, səhnəciklər hazırlanır, həmçinin Heydər Əliyevin müdrik kəlamlarından sitatlar səsləndirilir. Tədbir zamanı ulu öndərin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən videoçarx nümayiş etdirmək, bukletlər hazırlayıb tədbir iştirakçılarına paylamaq əhəmiyyətli olar.

Heydər Əliyev irsinin geniş oxucu kütləsi tərəfindən öyrənilməsi istiqamətində kitabxanaların həyata keçirəcəyi növbəti tədbirlərdən biri də **telekonfransların, virtual seminarların, dəyirmi masaların** və s. təşkilidir.

Telekonfranslar – əsasən (telefon vasitəsilə, audiokonfrans, çat, poçt vasitəsilə konfrans, videokonfrans və s.) Windows əməliyyat sistemində Microsoft NetMeeting proqramı vasitəsilə həyata keçirilir. Bu proqram uzaq məsafədə səs və video əlaqələ-

rin təşkili, eləcə də İnternet vasitəsilə görüş və konfransların keçirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Telekonfranslar iki növə ayrılır: audiokonfranslar (səsin ötürülməsi vasitələrindən istifadə etməklə) və videokonfranslar (video-rabitə vasitələrindən istifadə etməklə).

Coğrafi və dil sərhədləri tanımayan telekonfransın təşkilində, aparıcı mühüm rol oynayır. Belə ki, mövzunun və ünsiyyət dilinin seçilməsi, iştirakçıların dəvət olunması, müzakirələrin təşkili və onlara yekun vurulması kimi təşkilati işlər birbaşa aparıcıya həvalə olunur. Telekonfransın əsas üstünlüklərindən biri də iştirakçı tərkibinə, sayına, həmçinin, telekonfransın müddətinə heç bir məhdudiyətin qoyulmamasıdır. Öz məruzəsini, yaxud məlumatını təqdim edən iştirakçı ayrıca bir adresata deyil, konfransın bütün iştirakçılara müraciət edir.

Dünya şöhrətli siyasətçi Heydər Əliyevin 95 illik yubileyi ilə əlaqədar kitabxanalar ***“Azərbaycanda kitabxanaların inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi”***, ***“Heydər Əliyev irsinin kitabxanalar-da təbliği”***, ***“Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz”***, ***“Elm və təhsilin inkişafında Heydər Əliyevin rolu”***, ***“Heydər Əliyev mədəniyyətimizin hamisidir”***, ***“Heydər Əliyev irsinin təbliği sahəsində elektron məlumat bazalarının rolu”*** və digər mövzularda regionlararası, region daxilində telekonfrans həyata keçirə bilirlər.

Telekonfransın təşkili üçün ilk olaraq kitabxananın elektron ünvanında konfransla bağlı elan yerləşdirilməlidir. Bu müddət ərzində kitabxanaçı konfransda iştirak edəcək şəxslərlə sıx əlaqə saxlamalı, proqram tərtib etməli, konfransda çıxış edəcək şəxsləri və onların onlayn qeydiyyatdan keçə bilmələri üçün veb ünvan müəyyən etməlidir.

Konfransın təşkili zamanı kitabxanaçılar Regional Mədəniyyət və Turizm İdarələri, Yeni Azərbaycan Partiyası, Heydər Əliyev Mərkəzi və digər yerli və Qeyri Hökumət Təşkilatlarının (QHT) köməyindən də faydalana bilirlər.

Yubiley tədbirləri çərçivəsində yerli və qeyri hökumət təşkilatlarından dəvət edilmiş qonaqların iştirakı ilə **dəyirmi masaların** təşkili də məqsədəuyğundur. Dəyirmi masada aparıcı tədbiri açıq elan etməmişdən öncə iştirakçılarla birgə ulu öndərin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad edib, daha sonra dahi liderin həyat və fəaliyyətini özündə əks etdirən sərgiyə və ya sənədli filmə baxa bilərlər. Aparıcı tədbiri açıq elan etdikdən sonra iştirakçıları salamlamalı və Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının tərəqqisi, dövlətçiliyimizin inkişafı üçün gördüyü işlərdən, onun xilaskarlıq missiyasından bəhs etməlidir.

Ulu öndərin 95 illik yubileyi çərçivəsində kitabxanalarda *“Azərbaycan tarixində fenomenal şəxsiyyət”, “Əsl vətəndaş, böyük şəxsiyyət və qüdrətli lider”, “Heydər Əliyev irsi: müstəqil dövlətçilik və müasirlik”, “Qüdrətli dövlət quruculuğunun banisi”* və s. mövzularda dəyirmi masaların təşkili tövsiyə olunur.

Heydər Əliyev ideyalarının gənclər arasında təbliği, həmçinin, regionda bacarıqlı və istedadlı gənclərin aşkar edilməsi, onların yaradıcılıq potensialının inkişaf etdirilməsi məqsədilə kitabxanalar şəhər (rayon) Regional Mədəniyyət və Turizm İdarələri, Regional Təhsil İdarələri, həmçinin, yerli qəzetlərlə birgə məktəblilər arasında **məqalə müsabiqəsi** keçirə bilərlər.

Müsabiqənin təşkili zamanı onun şərtlərinin müəyyən edilməsi olduqca vacibdir. Müsabiqənin şərtləri aşağıdakı qaydada hazırlana bilər:

- Təqdim edilən məqalədə ümummilli lider Heydər Əliyevin həyatı və ictimai-siyasi fəaliyyəti əks etdirilməlidir;
- Müsabiqədə yalnız VIII-XI sinif şagirdləri iştirak edə bilərlər;
- Hər bir iştirakçı müsabiqəyə yalnız bir məqalə təqdim edə bilər;
- Müsabiqəyə təqdim olunan məqalələr Azərbaycan, rus və ya ingilis dillərində yazıla bilər;
- Məqalələr Microsoft Word mətn redaktorunda A4 formatında, Times New Roman şrifti ilə 12 pt. ölçüdə, vahid sətirlər-

arası intervalla və mətdaxili yazıda 1 sm. abzas buraxmaqla hazırlanmalı və 5 səhifədən artıq olmamalıdır;

- Məqalənin sərlövəsi, xülasə (digər dillərdə) və açar sözlər (digər dillərdə), istifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısı olmalıdır;
- Müsabiqə bir mərhələdə təşkil olunacaqdır;
- İştirakçılar təqdim olunan yazıların sonunda zəruri məlumatları (soyad, ad, ata adı, məktəb, sinif, telefon nömrəsi, e-mail ünvan, ünvan) qeyd etməlidirlər;
- Təqdim olunan yazılar müəllim, jurnalist və kitabxanaçılardan ibarət peşəkar mütəxəssislər tərəfindən qiymətləndiriləcək.

Müsabiqənin şərtlərini müəyyən etdikdən dərhal sonra müsabiqənin keçiriləcəyi ünvan, tarix, həmçinin məqalənin təqdim olunacağı son tarix, məqalənin elektron formada göndərilməsi və iştirakçıların onlayn qeydiyyatdan keçə bilmələri üçün elektron ünvan müəyyən olunmalıdır. Müsabiqənin sonunda qaliblər diplom və hədiyyələrlə təltif oluna bilərlər.

Ulu öndərin doğum günü ilə bağlı kitabxanalar dahi liderə həsr olunmuş **“Heydər Əliyev və kitab”** mövzusunda **“Ən yaxşı sənədli film”** müsabiqəsi də keçirə bilərlər.

Bunun üçün yenə də kitabxanaçı ilk olaraq müsabiqənin şərtləri, daha sonra müsabiqənin keçiriləcəyi ünvanı, tarixi, həmçinin sənədli filmlərin təqdim edilməsi üçün son tarixi və iştirakçıların onlayn qeydiyyatdan keçə bilmələri üçün elektron ünvanı müəyyən etməlidir. Müsabiqənin açılış mərasimi kitabxanaların nəzdində fəaliyyət göstərən Açıq Kitabxanada təşkil oluna bilər.

Nümunə

“Ən yaxşı sənədli film”

Elan

06 oktyabr 2018-ci il saat 12:00-da _____ şəhər (rayon) Mərkəzi Kitabxanasının nəzdində fəaliyyət göstərən Açıq Kitabxanada ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci

ildönümü münasibəti ilə keçirilən **“Ən yaxşı sənədli film”** müsabiqəsinin açılış mərasimi olacaqdır.

Mərasimdə _____ regionundan olan ____-dək iştirakçının çəkdikləri sənədli filmlərin nümayişi gözlənilir.

Arzu edənlər mərasimdə iştirak edə bilərlər.

Ünvan: _____ rayon (şəhər) Mərkəzi Kitabxanası
(yerləşdiyi ünvan yazılmalıdır)

Əlaqə: tel.: _____; url: _____; e-mail

Ulu öndərin 95 illiyinə həsr olunmuş **“Ən yaxşı elektron qəzet”** mövzusunda müsabiqənin təşkili də ümummilli liderin yubileyinə bir töhfə ola bilər. Bu tip müsabiqələr bir şəhər (rayon) MKS daxilində filiallar arasında və yaxud da regionlar arasında MKS-lər üzrə də keçirilə bilər.

Müsabiqə **“Milli dövlətçiliyimizin qurucusu – Heydər Əliyev”**, **“Heydər Əliyev və Azərbaycan folkloru”**, **“Heydər Əliyev və gənclər siyasəti”** və digər mövzuları əhatə edə bilər. Elektron qəzetləri hazırlayan zaman ümummilli liderə, onun ictimai-siyasi fəaliyyətinə həsr olunmuş illüstrasiyalardan, rəsm əsərlərindən, kitabların təsviri və onlar haqda annotasiyalardan istifadə oluna bilər. Materiallar bir neçə rubrikada verilə bilər.

Müsabiqəyə təqdim olunan elektron qəzətlərə baxış kitabxanачıların iştirakı ilə təyin olunmuş münşiflər heyəti tərəfindən aparılmalıdır. Müsabiqədə uğur qazanan və nümunəvi (müsabiqənin şərtlərini ödəyən) elektron qəzet hazırlayan MKS-ə təşəkkürnamələrin təqdim olunması tövsiyə olunur.

Heydər Əliyevin zəngin siyasi və ictimai irsinin, dövlətçilik fəlsəfəsinin, azərbaycançılıq məfkurəsinin xüsusilə formalaşan gənc nəsil tərəfindən öyrənilməsi məqsədilə kitabxanalar regionda fəaliyyət göstərən məktəblərlə birgə **“breyn-ring”** intellektual yarış keçirə bilərlər. Öncədən ərazidə mövcud olan məktəblərə müraciət edilir və əlaçı şagirdlərdən və fəal oxuculardan ibarət komandalar təşkil edilir.

Yarışın açılış mərasimində əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səslənməli, daha sonra ümummilli liderin

xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilməli və onun əvəzsiz xidmətlərindən danışılmalıdır. Daha sonra isə aparıcı iştirakçıları oyunun şərtləri ilə tanış etməlidir. Oyunun şərtlərinə isə aşağıdakılar daxildir:

Oyun komandalar arasında keçirilir və hər komanda 6 oyunçudan ibarətdir. Komandalardan biri qırmızı, digəri isə yaşıl masada əyləşir. Sıra nömrəsinə görə beşinci və altıncı yerlər arasında cavab vermək üçün xüsusi düymə yerləşir. Hər oyunun ilk sualı bir xaldır. Aparıcı sual verdikdən dərhal sonra siqnal səsi eşidilir və komandanın müzakirə etməsi üçün vaxt verilir. Düyməni birinci sıxmış komanda suala cavab vermək hüququna malikdir. Lakin, komanda siqnal səsndən əvvəl düyməyə sıxarsa, həmin komanda növbəti suala kimi cavab vermək hüququnu itirir və rəqib komandaya 20 saniyə vaxt verilir. Əgər ikinci komanda da suala səhv cavab verərsə, aparıcı ya cavabı səsləndirir ya da növbəti oyuna saxlayır və digər sualın dəyəri bir xal daha artır. İki suala ardıcıl düzgün cavab verilməzsə, artıq 3 xal dəyərində sual səsləndirilir. Üçüncü sual da cavabsız qalarsa, komandalardan birinin sualı tapdığı təqdirdə isə müvafiq olaraq 3 xal onların hesabına yazılır. Bundan sonra səslənəcək sualın dəyəri bir xal olur. Oyunu qalib başa vurmaq üçün 5 xal toplamaq tələb olunur. Final qarşılaşması iki oyundan ibarət olduğu üçün hər bir oyunda 5 xal yığmaq tələb olunur. Əgər hesab bərabər olarsa (1:1) bir həlledici sual səslənir və cavab verən komanda oyunun qalibi olur. Yarışmada suallar ümummilli liderin həyatı və ictimai-siyasi fəaliyyətini əhatə etməlidir.

Kitabxanalar belə tədbirləri həyata keçirməzdən bir ay öncədən həm kitabxana daxilində, həm də kitabxananın veb saytında, sosial şəbəkələrdə, yerli qəzetlərdə elan verməli, tədbirdə iştirakla bağlı müvafiq qurumlara rəsmi dəvətnamə göndərməli, tədbirin mətbuat orqanlarında işıqlandırılması üçün press-reliz hazırlanmalıdır.

Mədəniyyətimizin və mədəni sərvətlərimizin təəssübkeşi olan Heydər Əliyev daima kitab və kitabxana işinə xüsusi diqqət-

lə yanaşmış, onu ölkəmizin ümumi mədəniyyətinin əsas göstəricisi kimi qiymətləndirmişdir. Bu baxımdan da **“Heydər Əliyev və Azərbaycanca kitabxana işi”, “Heydər Əliyev və kitab” mövzusunda “daycest”**in hazırlanması kitabxanaçılar və tədqiqatçılar üçün olduqca önəmlidir.

Daycest – (“digest” – ingilis dilindən tərcümədə “xülasə”, “toplu” mənasını verir) çap olunmuş dövrü nəşrlər haqqında qısa xülasədən ibarət siyahı və ya çap kataloqu kimi də izah edilir. Daycestlərin hazırlanması müəyyən bir mövzu və ya kitabxanaçıları daha çox narahat edən hər hansı aktual məsələ ilə bağlı daha dərin və ətraflı tədqiqat aparmağa, müxtəlif mənbələrdə çap olunmuş materialların (əsasən dövrü nəşrlər) qısa xülasəsini əks etdirməklə onu geniş ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmağa xidmət edir.

Qeyd edək ki, 2017-ci ildə Milli Kitabxana tərəfindən **“Mütaliə mədəniyyəti və kitabxana xidməti. 2010-2016”** adlı daycest (www.anl.az *Mütaliə mədəniyyəti və kitabxana xidməti (2010-2016): Daycest /tərt. ed. A.Abdullayeva; red. və burax. məsul K.Tahirov.- Bakı, 2017.- 40 s.*) hazırlanmışdır. Kitabxanaçılar yuxarıda qeyd etdiyimiz və ya digər mövzularda daycest hazırlayan zaman Milli Kitabxananın bu vəsaitini nümunə götürə bilərlər.

Ulu öndərin 95 illik yubileyi münasibətilə təşkil olunacaq tədbirlər sırasında **buktreylərin** hazırlanması da məqsədəuyğundur. Buktreylər (ing. “booktrailer”) hər hansı kitab haqqında bədii formada bəhs edən kiçik videoçarxdır. Bu cür çarxların hazırlanmasında əsas məqsəd vizual vasitələrin köməyiylə ümummillilə lider Heydər Əliyevə həsr olunmuş kitablara diqqətin cəlb edilməsidir. 3 dəqiqədən artıq olmayan bu “mini film”i peşəkar kameraya və ya smartfon telefonlara çəkmək olar. Öncə “Power-point”, “Camtasia Studio” kimi proqramlardan istifadə etməklə təqdimat yaradılır, mətn, musiqi yazılır, daha sonra montaj edilir. Belə çarxlar geniş yayılmış video hostinqlərdə, kitabxananın saytında və sosial şəbəkələrdə yerləşdirilə bilər. Buktreylərlərin hazırlanması üçün kitabın, janrın, süjet xəttinin seçilməsi, video formatın təyin edil-

məsi, buktreylerin proqramda yazılması və montajı, saytda yerləşdirilməsi lazımdır.

Bunun üçün ulu öndərə həsr olunmuş kitablar öncədən seçilməli, müəllif, kitabın sərlövhəsi, kitabdan seçilmiş qısa mətnlər, sitatlar, kitabın üz qabığı və xülasə, ssenari hazırlanmalı və müvafiq proqramda yığılmalıdır. Buktreyleri kitabxananın saytında yerləşdirmək, sosial şəbəkələrdə paylaşmaq olar.

2016-cı ildə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin və Azərbaycan Milli Kitabxanasının birgə layihəsi əsasında vətəndaşların fasiləsiz və sərbəst mütaliəsini təmin etmək məqsədilə Milli Kitabxananın nəzdində, həftənin bütün günləri 24 saat xidmət göstərən “Açıq Kitabxana” yaradılmışdır. Açıq Kitabxananın fəaliyyəti təqdirəlayiq hesab edildiyindən hazırda regionlarda da tətbiq edilməyə başlanılmışdır.

Ümummillə liderin 95 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq Açıq Kitabxanada il ərzində müxtəlif səpkili tədbirlər təşkil etmək olar. Buraya ulu öndərin həyatını, çoxşaxəli dövlətçilik fəaliyyətinin müxtəlif dövrlərini əks etdirən foto, rəsm, kitab sərgilərinin, video çarxların nümayişi və digər tədbirləri aid etmək olar.

Açıq Kitabxanada həyata keçirilən digər tədbirlərdən biri də Azərbaycan xalqının yorulmaz təəssübkeşi olan qüdrətli şəxsiyyət Heydər Əliyevə, onun dövlətçilik fəaliyyətinə həsr olunmuş **kitabların təqdimat** mərasimlərinin keçirilməsidir.

Kitab təqdimatı mərasimi aparıcının 3-5 dəqiqəlik giriş sözü ilə başlayır. O, iştirakçıları salamlayaraq, ulu öndərin həyat yoluna nəzər salıb, daha sonra təqdim ediləcək kitabın mövzusu, təqdimatın məqsədi haqqında məlumat verməlidir. Təqdim olunan kitab proyektorun köməyi ilə ekranda elektron variantda göstərilə bilər.

Qeyd edək ki, Açıq Kitabxanada müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarının ölkənin inkişafı yolunda əvəzsiz xidmətlərindən bəhs edən kitabların təqdimatlarının keçirilməsi dahi şəxsiyyətin irsinin daha geniş şəkildə öyrənilməsinə öz töhfəsini verəcəkdir.

Bu gün ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlətçilik fəlsəfəsi və azərbaycançılıq məfkurəsinin dərin öyrənilməsi, təbliği, eləcə də milli-mənəvi dəyərlərimizin yaşadılması istiqamətində Heydər Əliyev Mərkəzi misilsiz xidmətlər göstərməkdədir.

Dünya memarlığının incilərindən olan Heydər Əliyev Mərkəzi Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 29 dekabr 2006-cı il tarixli Sərəncamı əsasında yaradılıb. Binaının təməli 2007-ci ildə qoyulub, rəsmi açılış isə 2012-ci il may ayının 10-da ulu öndərin anadan olmasının 89-cu ildönümündə olub. Mərkəzin layihəsi dünya şöhrətli memar Zaha Hadid tərəfindən işlənmişdir.

Ulu öndərin 95 illik yubileyi çərçivəsində dahi şəxsiyyətin adını daşıyan, müasir Bakının rəmzlərindən biri olan mərkəzə ənənəvi ekskursiyalarla yanaşı, virtual səyahətin təşkili də məqsəddə uyğun olardı. Virtual turların təşkili zamanı görüntü, subtitrlər, eyni zamanda səs də nəzərə alınmalıdır. Video fayllar, çarxlar, slayd təqdimatlar vasitəsilə keçirilən video turlar oxuculara İnternet vasitəsi ilə günün istənilən vaxtı, paytaxtdan kənar, regionlarda yaşayan oxucular üçün Mərkəzə onlayn virtual səyahət edə bilmə imkanı yaradacaqdır.

Əlavələr

Əlavə 1

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN FƏRMANI

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyev Azərbaycan tarixinin yetirdiyi ən böyük şəxsiyyətlərdən biridir. Azərbaycanın son 30 ildən artıq bir dövrünü əhatə edən tarixi taleyi, bu illər ərzində xalqın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatının bütün sahələrində dirçəlişi Heydər Əliyevin adı ilə sıx bağlıdır.

Heydər Əliyev rəhbərlik etdiyi bu dövr ərzində Azərbaycanı bir dövlət kimi zamanın ağır və sərt sınaqlarından çıxara bilmiş, ölkənin gələcək inkişaf strategiyasını müəyyən etmiş və onun həyata keçirilməsi üçün mühüm addımlar atmışdır. Azərbaycanın 1969-cu ildən bəri yaşanan dövrü xalqımızın tarixinə Heydər Əliyev dövrü kimi əbədi həkk olunmuşdur.

Tarixi bu dövrdən etibarən başlanan Heydər Əliyev idarəetmə fəlsəfəsinin başlıca ideyası istiqaməti xalqın milli özünüifadəsinin bütün forma və vasitələrinin geniş vüsət alması, milli qürur hissənin güclənməsi və milli şüurun yüksəlişinə təkan verən sürətli inkişaf strategiyasının gerçəkləşdirilməsi ilə səciyyələnmişdir. Xalqın tarixi yaddaşının özünə qaytarılması onun qəlbində illərdən bəri sıxılıb qalmış milli dövlətçilik ideyasının gələcəkdə böyük hərəkətverici qüvvəyə çevrilməsi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının gerçəkləşməsi üçün zəmin yaratdı.

Azərbaycanın müasir tarixində 1969-cu il respublikanın sosial-iqtisadi və mədəni inkişafında dönüş ili olmuşdur. Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında respublikanın dinamik inkişafı üçün kompleks proqramların işlənilib hazırlanmasında yorulmaz fəaliyyət, misilsiz təşəbbüskarlıq və nəhəng enerji 70-ci illərin bariz əlamətinə çevrildi. Bu illər Azərbaycanın quruculuq salnaməsinə ən parlaq səhifələr kimi daxil olmuşdur. Kənd təsərrüfatının inkişafında böyük nailiyyətlər əldə edildi. Sənayenin dinamik yüksəlişini təmin etmək üçün iqtisadiyyatda struktur islahatları həyata keçirildi. Yeni sənaye sahələri yaradıldı, sənayenin qabaqcıl sahələrində, ilk növbədə, maşınqayırma kompleksində, kimya və neft kimyasında, əlvan metallurgiyada texniki cəhətdən yeniləşmə və yenidənqurma işləri, neft emal edən sənayenin, energetikanın, qara metallurgiyanın və dağ-mədən sənayesinin genişləndirilməsi prosesi başlandı. Azərbaycan bu illərdə neft məhsulları, neft avadanlığı, polad borular, əlvan metallar, sintetik kauçuk, elektrik mühərrikləri, tikinti materialları, məişət kondisionerləri, avtomobil hissələri, mineral gübrələr, çini-saxsı, xalça və xalçaçılıq məmulatı istehsalı üzrə keçmiş SSRİ-də aparıcı yerlərdən birini tuturdu. Azərbaycanda buraxılan 350 adda məhsul dünyanın 65 ölkəsinə ixrac olunurdu. Əslində, Azərbaycanın dövlət suverenliyi və müstəqilliyi, sistemli şəkildə artan xarici iqtisadi əlaqələri, dünya iqtisadiyyatına get-gedə daha dərinlən inteqrasiya olunması hələ 1970-1985-ci illərdə təməli qoyulmuş iqtisadi potensiala əsaslanır.

Dinamik inkişaf edən iqtisadiyyatı yüksəkixtisaslı kadrlarla təmin etmək üçün Azərbaycanda orta ixtisas və ali təhsil məktəbləri şəbəkəsi nəzərəcarpacaq dərəcədə genişləndirildi, hər il Moskvanın, eləcə də keçmiş SSRİ-nin digər şəhərlərinin aparıcı elm və təhsil ocaqlarına gənclərin göndərilməsi həmin illərdə bir ənənəyə çevrildi.

Azərbaycanda Cəmsid Naxçıvanski adına hərbi məktəbin yaradılması, gənc və yeniyetmə azərbaycanlı oğlanların həmin məktəbə, habelə respublikadan kənarında ali hərbi məktəblərə cəlb

olunması Azərbaycan üçün peşəkar hərbi kadrlar hazırlanması işinə böyük təkan verdi. Beləliklə, Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi sayəsində gələcəkdə müstəqil Azərbaycanın Milli Ordusunun formalaşması üçün kadr probleminin həlli yolunda mühüm addım atıldı.

Azərbaycanın elmi, mədəniyyəti və incəsənəti həmin illərdə böyük yüksəliş dövrü yaşadı. Respublikanın paytaxtı Bakı şəhərinin, digər şəhər və rayonların inkişafı və abadlaşması sahəsində kompleks tədbirlər həyata keçirildi.

Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ilk illərdə ölkədə hakimiyyət uğrunda başlanan silahlı mübarizə, hakimiyyətlərin bir-birini əvəz etməsi və çoxhakimiyyətliliyin hökm sürməsi müstəqil dövlətçiliyə ağır zərbələr vurdu. Ölkədə yaranmış ictimai-siyasi xaos, anarxiya, zorakılıq halları, milli və vətəndaş qarşudurmasının kəskinləşməsinə və hakimiyyətin tam iflasına rəvac verirdi. Nəticədə, 1993-cü ilin yayında Azərbaycan dövlətçiliyi böhran və məhv olmaq təhlükəsi qarşısında qaldı, ölkə vətəndaş müharibəsi və parçalanma həddinə gətirildi. Belə bir vəziyyətdə xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev öz böyük siyasi təcrübəsi və müdrikliyi ilə Azərbaycanı bu təhlükəli vəziyyətdən çıxarmaq üçün gərgin iş başladı. İlk növbədə, hakimiyyət vakuumu aradan qaldırıldı, respublikanın müxtəlif bölgələrində baş qaldırmış destruktiv qüvvələr xalqın fəal köməyi ilə zərərsizləşdirildi, vətəndaş müharibəsinin qarşısı alındı. Azərbaycanın dövlətçiliyinə, müstəqilliyinə, ərazi bütövlüyünə qəsdlər təşkil edən cinayətkar ünsürlər cəmiyyətdən təcrid edildi. 1994-cü ilin mayında Ermənistan-Azərbaycan müharibəsində atəşkəsə nail olundu. Heydər Əliyev Azərbaycan həqiqətlərini, xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin mahiyyətini dünya ictimaiyyətinə çatdırmağa bildi.

Azərbaycan yalnız Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdırdan sonra özünün geosiyasi imkanlarını gerçəkləşdirməyə başlamışdır. Heydər Əliyevin siyasi zəkası sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq aləmdən təcrid olunmaq təhlükəsi aradan qaldırılmış-

dır. Dünya siyasət meydanında cərəyan edən proseslərə təsir baxımından Azərbaycan rəhbəri həmişə öz sözü, öz çəkisi, öz sanbalı ilə seçilmişdir.

Ayrı-ayrı şəxslərə və siyasi qruplaşmalara xidmət edən silahlı birləşmələr Ali Baş Komandan Heydər Əliyevin məqsədyönlü və qətiyyətli siyasəti nəticəsində ləğv edildi, Milli Ordunun formalaşdırılması, Azərbaycanın nizami silahlı qüvvələrinin yaradılması ilə bağlı təxirəsalınmaz tədbirlər görüldü, orduda kütləvi fərarilik hallarına son qoyuldu, hərbi intizam möhkəmləndirildi. Bu gün Azərbaycanın suverenliyini, müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü qorumağa tam qadir olan orduya malik olması Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı qarşısında göstərdiyi misilsiz xidmətlərdən biri sayıla bilər.

Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında, beynəlxalq əlaqələrdə əsl dönüş yarandı, elmi əsaslara, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı.

Azərbaycanın daxilində yaranmış sabitlikdən və beynəlxalq aləmdə ölkəmizə artan inam və maraqdan istifadə edərək, 1994-cü ilin sentyabrında “Əsrin müqaviləsi” adlandırılan ilk neft müqaviləsi imzalandı. Onun gerçəkləşdirilməsi Heydər Əliyev tərəfindən işlənib hazırlanmış və müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasının əsasını təşkil edən neft strategiyasının həyata keçirilməsinin parlaq təzahürüdür. Heydər Əliyev öz neft strategiyasının əsas mənasını Azərbaycanın zəngin təbii sərvətlərindən xalqın rifahı naminə daha da səmərəli istifadə etməkdə görürdü. Azərbaycanın iqtisadi suverenliyini əks etdirən ilk beynəlxalq neft müqaviləsi ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişafının əsasını qoydu və bu gün onun praktiki nəticələri göz qabağındadır. Azərbaycanın iri beynəlxalq layihələrdə iştirakı, Böyük İpək Yolunun bərpası, nəqliyyat dəhlizlərinin Azərbaycan ərazisindən keçməsi Heydər Əliyev neft strategiyasının həyata keçirilməsinin bəhrəsidir.

Heydər Əliyevin fəaliyyətində iqtisadi islahatlar, bazar iqtisadiyyatının bərqərar olması, iqtisadi inkişafın təmin edilməsi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası, özəlləşdirmə proqramının, aqrar islahatların həyata keçirilməsi ardıcıl prioritet sahələr olmuşdur.

Müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyasının müəllifi olan Heydər Əliyev demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində davamlı siyasət yeridərək, ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının başlıca prinsiplərinin bərqərar olması üçün əsaslı zəmin yaratmışdır.

Heydər Əliyevin xarici siyasət məsələlərinə müstəsna əhəmiyyət verməsi, beynəlxalq miqyasda uğurlu və cəsarətli addımlar atması, milli məqsədlər naminə ən nüfuzlu tribunalardan bacarıq və məharətlə istifadə etməsi Azərbaycan dövlətçiliyinin bu günü və gələcəyi baxımından son dərəcə əhəmiyyətli olmuşdur.

Azərbaycan Heydər Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində dünyanın demokratik dövlətlərinin və aparıcı ictimai təşkilatlarının ölkəmizə, onun zorla cəlb olunduğu silahlı münaqişəyə münasibətinin əsaslı surətdə dəyişməsinə nail ola bilmişdir. Heydər Əliyevin xarici siyasətinin əsasını sülh, beynəlxalq hüquq normalarına, sərhədlərin bütövlüyünə və toxunulmazlığına, dövlətlərin ərazi bütövlüyünə hörmət və qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlıq prinsipləri təşkil etmişdir.

Heydər Əliyevin formalaşdırdığı və inkişaf etdirdiyi azərbaycançılıq fəlsəfəsi Azərbaycanın müasir dünyada yerini müəyyən etmiş, milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını təşkil edərək, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi üçün möhkəm zəmin yaratmışdır. Azərbaycan ziyalisını son yüzilliklərdə ən ciddi bir şəkildə düşündürən milli dirçəliş problemləri bütöv şəkildə Heydər Əliyevin həmin illərdəki fəaliyyəti ilə strateji dövlət siyasətinə, elmdən, sosiologiyadan və fəlsəfədən əməli siyasət müstəvisinə keçmişdir.

Azərbaycanda dövlətçilik ənənələrinin XX əsrin sonlarında bərpa edilib zənginləşdirilməsi, Azərbaycanın müstəqilliyinin

möhkəmləndirilməsi, onun əbədi, dönməz xarakter alması, ölkəmizin dinamik iqtisadi inkişaf yolu ilə inamla irəliləməsi, onun beynəlxalq nüfuzunun sürətlə artması Heydər Əliyevin səmərəli fəaliyyəti sayəsində mümkün olmuşdur. Heydər Əliyev öz müdrik rəhbərliyi, siyasi uzaqgörənliyi, qətiyyəti və əzmkarlığı ilə zamanəmizin görkəmli siyasi xadimi kimi tanınmış, Azərbaycan xalqının ümummilli liderinə çevrilmişdir. Azərbaycan Respublikasının hərtərəfli inkişafı üçün onun hazırladığı strateji istiqamətlər hələ uzun illər müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirilməsi və gücləndirilməsi, iqtisadi qüdrətinin artırılması, xalqımızın layiq olduğu xoşbəxt həyata qovuşması işinə xidmət edəcəkdir.

Bütün həyatını xalqa sədaqətlə xidmətə həsr etmiş Heydər Əliyev öz titanik fəaliyyətində həmişə xalqa arxalanmış, ən çətin anlarda ona müraciət etmişdir. Xalq da heç vaxt ondan öz dəstəyini əsirgəməmişdir. Xalqın Heydər Əliyevə göstərdiyi böyük etimad və ehtiram hissləri müdrik rəhbərin dəfn mərasimində də bir daha bütün dünyaya əyani şəkildə nümayiş etdirildi. Bu, milyonlarla insanın öz rəhbərinə bəslədiyi səmimi hisslərin misli görünməmiş təzahürü idi.

Dəfn mərasimindən dərhal sonra ölkə vətəndaşları öz yığıncaqlarında, kütləvi informasiya vasitələrində, müxtəlif tədbirlərdə ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsini əbədləşdirməklə bağlı çoxsaylı müraciətlər etdi. Müraciətlərə baxılması üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 26 dekabr 2003-cü il tarixli Sərəncamı ilə Dövlət Komissiyası yaradıldı. Dövlət Komissiyası Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin, ictimai qurumların, qeyri-hökumət təşkilatlarının, beynəlxalq təsisatların, ölkə vətəndaşlarının çoxsaylı müraciətlərini nəzərdən keçirərək, öz təkliflərini hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etmişdir.

Müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin Azərbaycan tarixindəki

misilsiz xidmətlərini nəzərə alaraq, onun xatirəsini əbədilə^odir-
mək məqsədilə **qərara alıram:**

1. Azərbaycan Respublikasının Heydər Əliyev Mükafatı təsis edilsin. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Heydər Əliyev Mükafatının Əsasnaməsini iki ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

2. Bakı və Naxçıvan şəhərlərində “Heydər Əliyev” xatirə memorial kompleksləri yaradılsın. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti, respublikanın müvafiq yaradıcılıq ittifaqları ilə birlikdə komplekslərin layihələrinin müsabiqəsini keçirsin və üç ay ərzində təkliflərini Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının “Heydər Əliyev” ordeninin təsis edilməsi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə tövsiyə olunsun.

4. Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinə Heydər Əliyevin adı verilsin.

5. Bakı Beynəlxalq Aeroportuna Heydər Əliyevin adı verilsin.

6. Bakı Dərin Özüllər Zavoduna Heydər Əliyevin adı verilsin.

7. Respublika sarayına Heydər Əliyevin adı verilsin.

8. Bakı şəhərindəki İdman-Konsert Kompleksinə Heydər Əliyevin adı verilsin.

9. Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı şəhərində küçə və meydanlardan birinə Heydər Əliyevin adı verilsin.

10. Azərbaycanın şəhər və rayonlarında küçə və meydanlardan birinə Heydər Əliyevin adı verilsin.

11. Heydər Əliyevin şərəfinə platin, qızıl və gümüş xatirə sikkələri buraxılsın.

12. Azərbaycan xalqının ümummillî lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin adının əbədiləşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq bir sıra

özəl qurum, şirkət və qeyri-hökumət təşkilatları tərəfindən görülmüş tədbirlər, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Ceyhan ixrac boru neft kəmərinə, “Lider” qazıma qurğusuna Heydər Əliyevin adının verilməsi, ictimai əsaslarla Heydər Əliyev Fondunun yaradılması dəstəklənsin.

13. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Fərmandan irəli gələn məsələləri həll etsin.

14. Bu Fərman imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 10 mart 2004-cü il №38

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi

Heydər Əliyev Filateliyada (markalar)
Heydər Əliyev Fondu
Heydər Əliyev Mərkəzi
Heydər Əliyev adına Saray
Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanı
Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan Neft Boru Kəməri
Heydər Əliyev adına Bakı Dərin Özüllər Zavodu
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin
Heydər Əliyev adına Akademiyası
Heydər Əliyev adına Müasir Təhsil Kompleksi
Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi
Heydər Əliyev adına lisey
Heydər Əliyevin Xatirə muzeyləri
Parklar və abidələr
Xatirəsinə ithaf edilmiş möhtəşəm xalça

Orden, medal və mükafatlar

“Heydər Əliyev” qızıl medalı
“Heydər Əliyev” ordeni
“Platin” Qələm mükafatı
Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi Heydər Əliyev adına
mükafat
Yunanıstanda Heydər Əliyev adına mükafat

Xatirəsinə həsr olunmuş sikkələr

Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş platin sikkələr
Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş qızıl sikkələr
Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş gümüş sikkələr
Heydər Əliyevin 85 illiyinə həsr olunmuş qızıl sikkə
Heydər Əliyev medalyonları

Heydər Əliyevin təltif olunduğu orden və medallar

SSRİ dövrü

- “1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində Almaniya üzərində qələbəyə görə” medalı (1945-ci il, 9 may)
- “1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə” medalı (1945-ci il, 6 iyun)
- “Sovet Ordusunun və Donanmasının 30 illiyi” yubiley medalı (1948-ci il, 22 fevral)
- “Əmək rəşadətinə görə” medalı (1949-cu il, 27 may)
- “SSRİ Silahlı Qüvvələrinin 40 illiyi” yubiley medalı (1957-ci il, 18 dekabr)
- II dərəcəli “Nümunəvi xidmətinə görə” medalı (1959-cu il, 2 dekabr)
- “DTK-nın fəxri əməkdaşı” nişanı (1960-cı il 15 aprel)
- “Qızıl Ulduz” ordeni (1962-ci il 26 may)
- Azərbaycan SSRİ Ali Sovetinin fəxri fərmanı (1964-cü il, 9 yanvar)
- I dərəcəli “Nümunəvi xidmətinə görə” medalı (1964-cü il, 4 dekabr)
- “1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 20 illiyi” yubiley medalı (1965-ci il, 7 may)
- “Sovet milisinin 50 illiyi” yubiley medalı (1967-ci il, 20 noyabr)
- “ÜFD-DTK-nın 50 illiyi” nişanı (1967-ci il, 15 dekabr)
- “SSRİ Silahlı Qüvvələrinin 50 illiyi” yubiley medalı (1967-ci il, 26 dekabr)
- “SSRİ Sərhəd Qoşunlarının 50 illiyi” yubiley nişanı (1968-ci il, 28 may)

- “V.İ.Leninin anadan olmasının 100 illiyi şəərəfinə rəşadətli əməyə görə” yubiley medalı (1970-ci il, 15 aprel)
- Lenin ordeni (1971-ci il, 25 avqust)
- Lenin ordeni (1973-cü il, 8 may)
- “1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 30 illiyi” yubiley medalı (1975-ci il, 25 aprel)
- Lenin ordeni (1976-cı il, 27 dekabr)
- “SSRİ Silahlı Qüvvələrinin 60 illiyi” yubiley medalı (1978-ci il, 28 yanvar)
- Lenin ordeni və “Oraq və çəkic” qızıl medalı (1979-cu il, 24 avqust)
- “Oktyabr inqilabı” ordeni (1982-ci il, 10 mart)
- Sov.İKP MK-nın «Политическое образование» jurnalı redaksiya heyətinin Fəxri Fərmanı (1982-ci il, 28 aprel)
- “Kiyevin 1500 illiyinə xatirə” medalı (1982-ci il, 17 may)
- “Georgi Dmitrovun anadan olmasının 100 illiyi” yubiley medalı (1982-ci il, 5 oktyabr)
- Lenin ordeni və “Oraq və çəkic” qızıl medalı (1983-cü il, 7 may)
- Georgi Dmitrov ordeni (1983-cü il, 9 may)
- “Komsomolsk-Amurun 50 illiyi” yubiley nişanı (1984-cü il, 8 iyun)
- ÜİLKĞİ MK-nın “60 il V.İ.Leninin adı ilə” fəxri nişanı (1984-cü il, 12 iyul)
- “Qırğızıstan SSR-nin və Qırğızıstan Kommunist Partiyasının 60 illiyi” xatirə medalı (1984-cü il)
- “25 il. Paris Lumumba adına Xalqlar Dostluğu Universiteti” medalı (1985-ci il, 24 yanvar)
- “1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 40 illiyi” yubiley medalı (1985-ci il, 12 aprel)
- “I dərəcə Vətən müharibəsi” ordeni (1985-ci il, 19 aprel)
- “SSRİ Silahlı Qüvvələrinin 70 illiyi” yubiley medalı (1988-ci il, 28 yanvar)

Heydər Əliyevin təltif olunduğu beynəlxalq orden və medallar

- Ukraynanın Yaroslav Mudri ordeni (1997-ci il, 24 mart)
- Türkiyə Respublikasının “Dövlət nişanı” (1997-ci il, 5 may)
- Beynəlxalq Kadr Akademiyasının “Elm və təhsilin inkişafına görə” beynəlxalq ordeni (1998-ci il, 14 dekabr)
- Rusiya Rəssamlıq Akademiyasının “Ləyaqət” qızıl medalı (2000-ci il, 23 mart)
- Beynəlxalq Mühəndislik Akademiyasının “Böyük qızıl medalı” (2001-ci il, 28 mart)
- Ukraynanın “Qızıl tale” Beynəlxalq Açıq Məşşurluq Reytinqinin “Qloriya Populi” qızıl ulduzu (2001-ci il, 18 may)
- Rus pravoslav kilsəsinin birinci dərəcəli “Moskva knyazı Müqəddəs Mömin Daniil” ordeni (2001-ci il, 28 may)
- Gürcüstanın “Qızıl rino” ordeni (2001-ci il, 29 sentyabr)
- Avropa Güləş Federasiyasının “Qızıl boyunbağı” fərqlənmə nişanı (2002-ci il, 3 may)
- İhsan Doğramacı Fondunun beynəlxalq qızıl sülh medalı (2002-ci il, 27 iyun)
- Fransa Respublikasının “Fəxri Legionun Böyük Xaçı” ordeni (2003-cü il, 7 may)
- Rusiyanın “Müqəddəs apostol Andrey Pervozvanni” ordeni (2003-cü il, 10 may)
- Uşaq Fondları Beynəlxalq Assosiasiyasının Lev Tolstoy adına beynəlxalq qızıl medalı (2003-cü il, 12 may)
- Ukraynanın mədəniyyət ictimaiyyətinin “Şərəf” ordeni (2003-cü il, 27 iyun)

**Heydər Əliyevin təltif olunduğu
fəxri elmi adlar**

- Ankara şəhərindəki Hacəttəpə Universitetinin fəxri doktoru (1994-cü il, 9 fevral)
- Tbilisi Dövlət Universitetinin fəxri doktoru (1996-cı il, 9 mart)
- Moskva Hüquq Akademiyasının fəxri doktoru (1997-ci il, 29 mart)
- İzmir şəhərindəki “Doqquz Eylül” Universitetinin fəxri doktoru (1997-ci il, 7 may)
- İstanbul şəhərindəki “Fatih” Universitetinin fəxri doktoru (1997-ci il, 8 may)
- Əl-fərabə adına Qazaxıstan Milli Dövlət Universitetinin fəxri doktoru (1997-ci il, 11 iyun)
- Daşkənd Dövlət Universitetinin fəxri doktoru (1997-ci il, 19 iyun)
- İzmir şəhərindəki Egey Universitetinin fəxri doktoru (1998-ci il, 24 mart)
- Ərzurum Universitetinin fəxri doktoru (1998-ci il, 1 may)
- Türkiyənin İsgəndərun şəhərindəki Universitetin fəxri doktoru (1999-cu il, 23 fevral)
- İsparta Universitetinin fəxri doktoru (1999-cu il, 28 noyabr)
- Bakı Dövlət Universitetinin fəxri doktoru (2000-ci il, 11 fevral)
- Osmanqazi Universitetinin fəxri doktoru (2000-ci il, 31 may)

- Bursa şəhərindəki Uludağ Universitetinin doktoru (2002-ci il, 10 yanvar)
- Moskva Dövlət Universitetinin fəxri professoru (2002-ci il, 25 yanvar)
- Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının fəxri akademiki (2002-ci il, 11 may)
- Qars şəhərindəki Qafqaz Universitetinin fəxri doktoru (2002-ci il, 28 iyun)
- Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun (Universitetinin) fəxri doktoru (2002-ci il, 24 sentyabr)
- Kırıkqala Universitetinin fəxri doktoru (2003-cü il, 12 mart)
- Rusiya Federasiyasının Təhlükəsizlik, Müdafiə və Hüquq Qaydası Problemləri Akademiyasının professoru və həqiqi üzvü (2003-cü il, 24 mart)

**Heydər Əliyevin təltif olunduğu
fəxri adlar və mükafatlar**

- Kiyev şəhərinin fəxri qonağı diplomu və Ukrayna paytaxtının rəmzi açarı (1997-ci il, 25 mart)
- Türkiyə-Azərbaycan dostluğu Vərəqinin fəxri sədri diplomu (1997-ci il, 6 may)
- Texas ştatının fəxri vətəndaşı (1997-ci il, 2 avqust)
- Hyüston-Bakı Assosiasiyasının fəxri üzvü (1997-ci il, 3 avqust)
- Amerika-Avrasiya Sənaye-Ticarət Palatasının “1997-ci ilin adamı” mükafatı (1997-ci il, 4 avqust)
- Milli Olimpiya Komitələri Assosiasiyalarının “Ləyaqət” mükafatı (1997-ci il, 2 noyabr)
- Ankara İş Qadınları Dərnəyinin “1997-ci ilin görkəmli dövlət adamı” mükafatı (1997-ci il, 28 noyabr)
- Türk Dünyası Yazıçılar və Sənətçilər Vəqfinin “Türk dünyasına xidmət” mükafatı (1998-ci il, 27 yanvar)
- “Kırkpınar yağlı güreş” yarışmalarının “Baş Ağası” mükafatı (1998-ci il, 10 fevral)
- Türkiyənin “Nərgiz TV” kanalının 1997-ci il üçün “Dünyada ilin adamı” mükafatı (1998-ci il, 13 fevral)
- Qars Şəhər Bələdiyyəsinin “1997-ci ilin insan haqları” mükafatı (1998-ci il, 14 fevral)
- Türk Sənayeçi və İş Adamları Vəqfinin “İlin dövlət adamı” mükafatı (1998-ci il, 14 fevral)
- Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin fəxri üzvü (1998-ci il, 4 may)
- Rusiyanın Saratov vilayətindəki “Yurd” Cəmiyyətinin fəxri üzvü (1998-ci il, 13 may)

- Türkiyə Qəzetəçilər və Yazıçılar Vəqfinin “Beynəlxalq Türk Dünyası qohum millətlərinin yaxınlaşması mükafatı” (1998-ci il, 23 may)
- Türkiyə Bayqurd diyarının “Dədə Qorqud” mükafatı (1998-ci il, 5 sentyabr)
- Türkiyənin İzmir şəhərinin Qarşıyaka bələdiyyəsinin “İnsan haqları” mükafatı (1998-ci il, 5 sentyabr)
- Türkiyənin İpək Yolu Vəqfinin “İpək Yolu Xidmət Mükafatı” və vəqfin fəxri üzvü (1998-ci il, 5 sentyabr)
- Türkiyənin “Siyasət” jurnalının “İlin şərəf mükafatı” (1998-ci il, noyabr)
- Türkiyənin Mərmərə Qrupu Strateji və Sosial Araşdırmalar Vəqfinin fəxri sədri (1998-ci il, 12 noyabr)
- Ankara iş Qadınları Dərnəyinin “1998-ci ilin dövlət adamı” mükafatı (1998-ci il, 28 noyabr)
- Türk Sənayeçi və İş Adamları Vəqfinin “İlin dövlət adamı” mükafatı (1999-cu il, 6 fevral)
- Beynəlxalq Bioqrafiya Mərkəzinin “Dünyanın XX əsrdə görkəmli xadimi” mükafatı (1999-cu il, 19 yanvar)
- Türkiyənin İpək Yolu Vəqfinin 1998-ci il “Böyük lider” mükafatı və vəqfin fəxri sədri (1999-cu il, fevral)
- Azərbaycan Respublikası Əsilzadələr Məclisinin 1 nömrəli şəhadətnaməsi (1999-cu il, 7 iyul)
- Türkiyənin Mərmərə Qrupu Strateji və Sosial Araşdırmalar Vəqfinin “Günümüzün ən dözümlü adamı” mükafatı (1999-cu il, 7 iyul)
- Atatürk Beynəlxalq Sülh Mükafatı (1999-cu il, 1 noyabr)
- Türkiyənin İpək Yolu Vəqfinin “1999-cu ilin dövlət adamı” mükafatı (2000-ci il, mart)
- İ.Y.Yakovlev adına Ümumçuvaşiya Milli Mükafatı (2000-ci il, 17 iyun)
- Rusiya Kinematografiya Sənəti Akademiyasının “Nika” mükafatı (2000-ci il, 18 dekabr)
- Türkiyənin İpək Yolu Vəqfinin “2001-ci ilin dövlət adamı” mükafatı (2001-ci il, avqust)

- Ankara İş Qadınları Dərnəyinin “2001-ci ilin müdrik dövlət adamı” mükafatı (2001-ci il, 16 sentyabr)
- Beynəlxalq Həvəskar Boks Assosiasiyasının fəxri mükafatı (2001-ci il, 22 oktyabr)
- “Ruh” Azərbaycan Jurnalistləri Müdafiə Komitəsinin “Jurnalistlərin dostu” mükafatı (2002-ci il, 22 mart)
- “Rusiyanın Milli Şöhrəti Mərkəzi”nin “Sivilizasiyaların dialoqu” beynəlxalq Andrey Pervozvannı mükafatı (2002-ci il, 9 iyun)
- Türkiyə Qəzetəçilər və Yazıçılar Vəqfinin “Beynəlxalq Türk Dünyası qardaşlıq və dostluq dünyası” (2002-ci il, 13 iyun)
- Ankara İş Qadınları Dərnəyinin “2002-ci ilin dövlət adamı” mükafatı (2002-ci il, 27 iyun)
- Türk Sənayeçi və İş Adamları Vəqfinin “Üstün xidmət və başarı” mükafatı (2002-ci il, 27 iyun)
- Türk Dünyası Yazıçılar və Sənətçilər Vəqfinin “Türk dünyasının 2001-ci il xüsusi mükafatı” (2002-ci il, 27 iyun)
- 4-cü Avrasiya teleforumunun mükafatı və diplomu (2002-ci il, 2 avqust)
- Türkiyənin Mərmərə Qrupu Strateji və Sosial Araşdırmalar Vəqfinin 2002-ci ilin “Baş müəllim Atatürk” mükafatı (2002-ci il, 23 avqust)
- Türk Sənayeçi və İş Adamları Vəqfinin fəxri sədri plaketi (2002-ci il, 10 sentyabr)
- Türkiyənin “Samanyolu” televiziya kanalının “Medianın dostu mükafatı” (2002-ci il, 15 oktyabr)
- Türkiyənin “Siyasət” jurnalının “İlin dövlət adamı mükafatı” (2003-cü il, 17 mart)
- Türkiyənin İpək Yolu Vəqfinin “2002-ci ilin siyasət adamı” mükafatı (2003-cü il, 29 mart)
- Məmməd Araz mükafatı (2003-cü il, 1 may)
- Türkiyənin “Zaman” qəzetinin “Avrasiyada sülh və dialoq” beynəlxalq mükafatı (2003-cü il, 2 may)

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin kitab və kitabxana haqqında müdrik kəlamları

Kitab nəşri hər ölkənin, hər bir xalqın mədəniyyətində, ümumiyyətlə, mənəvi, ictimai həyatında çox görkəmli yer tutur. Hər birimiz ilk növbədə ancaq kitab vasitəsilə təhsil almış, elmlərə yiyələnmiş, həyatda yaşamağa, fəaliyyət göstərməyə hazırlaşmışıq. Ona görə də hər birimiz kitablara borcluyuq. Həm kitabları yazıb-yaratmaq, həm də onları nəşr etmək əsas vəzifələrimizdən biridir. Bunun üçün mümkün olan bütün tədbirləri görməliyik. Mən respublikanın prezidenti kimi bunu əsas vəzifələrimizdən biri sayıram.

***

Mən çox məmnunam ki, bu gün Azərbaycanda yazıçılarımızın, şairlərimizin və ictimai-siyasi xadimlərimizin kitablarının miniatür nəşri, şübhəsiz ki, bu mədəniyyətimiz, kitab nəşrimiz üçün çox əlamətdar hadisə, böyük nailiyyətdir.

***

Mən indi kitabxanaya xeyli kitab bağışladım. Güman edirəm ki, bunlar fondda öz yerini tutacaqdır. Bunlar cəmiyyətimiz üçün çox gərəkli olan, ayrı-ayrı mövzulara həsr edilmiş kitablardır və kitabxananın böyük xəzinəsində öz yerini tutarlar. Zənnimcə, bu təşəbbüs də davam edə bilər. Elə imkanı olan adamlar kitabxanamızı zənginləşdirmək üçün, yəqin ki, ona kitab bağışlayacaqlar.

***

Kitabxana elə bir yerdir ki, gərək, daim onun fondu genişlənsin. Çünki dünya dəyişir, yeni əsərlər, kitablar yaranır, bunlar insanlara yeni biliklər, yeni məlumat gətirir. Ona görə də bizim bu mərkəzi kitabxanamız daim yeni-yeni nəşrlərlə təmin olunsun. Vaxtı ilə biz bunu planlı şəkildə edirdik. Dövlət planı var idi, heç

kəsi narahat etmədən bu kitabxananı yaradıb inkişaf etdirmişdik və indi də fəaliyyət göstərir. Ancaq gərək indi buraya hər kəs öz töhfəsini versin. Azərbaycanın bütün ictimaiyyətini bu xeyirxah işə dəvət edirəm.

***

Bağışladığım kitabları nümayiş etdirmək istəmirəm. Ancaq bizim üçün müqəddəs olan bu kitabı da (Qurani-Kərimi) bağışlamaq istəyirəm. Bilirsiniz ki, mən Səudiyyə Ərəbistanına rəsmi səfərə getmişdim. Səfər zamanı biz İslam aləminin müqəddəs yerlərini ziyarət etdik və bundan çox məmnun olduq. Orada – İslam dininin mərkəzi Məkkədə mənə Quranın nüsxələrini bağışlamışdılar. Çox nəfis şəkildə buraxılmış bu nüsxələrdən birini də Dövlət Kitabxanasına verirəm.

***

Əlyazmalar, xüsusi əhəmiyyətə malik kitablar və kitabçalar, dövrü mətbuat materialları, avtoqraflar, markalar, açıqçalar, mədəniyyət və tarixi profilli arxivlər və arxiv sənədləri, not yazıları, məktublar, elmi tarixi yadigarlar və nadir nəşrlərə mədəniyyət sərvətləri statusu verilmişdir.

***

Zəngin tariximizi əks etdirən çox əsərlər var, kitablar var, maddi əşyalar var. Ancaq bunların içərisində bizim milli mədəniyyətimizi, milli-mənəvi dəyərlərimizi əks etdirən əsərlər hamısından qiymətlidir və bu gün üçün, gələcək üçün hamısından da gərəklidir.

***

Bizim ədəbiyyatımız, mədəniyyətimiz xalqımızın milli sərvətidir və intellektual mülkiyyətidir.

***

“Kitabi-Dədə Qorqud” həm də bizim etika kitabımız, əxlaq kodeksimizdir.

Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri, elm və mədəniyyət xadimləri Heydər Əliyev haqqında

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyev Azərbaycan tarixinin yetirdiyi ən böyük şəxsiyyətlərdən biridir. Azərbaycanın son 30 ildən artıq bir dövrünü əhatə edən tarixi taleyi, bu illər ərzində xalqın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatının bütün sahələrində dirçəlişi Heydər Əliyevin adı ilə sıx bağlıdır. Heydər Əliyev rəhbərlik etdiyi bu dövr ərzində Azərbaycanı bir dövlət kimi zamanın ağır və sərt sınaqlarından çıxara bilmiş, ölkənin gələcək inkişaf strategiyasını müəyyən etmiş və onun həyata keçirilməsi üçün mühüm addımlar atmışdır. Azərbaycanın 1969-cu ildən bəri yaşayan dövrü xalqımızın tarixinə Heydər Əliyev dövrü kimi əbədi həkk olunmuşdur.

***

Heydər Əliyev tarixi şəxsiyyətdir, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusudur, bizim xilaskarımızdır. Bir-biri ilə tamamilə ziddiyyət təşkil edən iki dövlət quruluşunda Azərbaycana rəhbərlik etmişdir. 1969-1982-ci və 1993-2003-cü illər Azərbaycan tarixində Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə inkişaf illəri kimi qalacaqdır. İki tamamilə fərqli bir ictimai-siyasi mühitdə Azərbaycan ən yüksək zirvələrə qalxa bilmişdir.

İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Hələ məktəb illərindən universitetə qədər, oradan da müstəqil həyata vəsiqə alanlar üçün Heydər Əliyev möhkəm iradəsi, təşkilatçılıq və dövlətçilik vərdişlərinin unikal virtuozluğu ilə heyran edən, geniş erudisiyası, qıbtə ediləcək işgüzarlığı, sənətə

vurğunluğu və sənət adamlarına himayədarlığı ilə örnək bir lider olmaqla yanaşı, həm də bizim gündəlik həyatımızın, məişətimizin təcridedilməz bir hissəsi idi.

***

Mənim həmyaşdqlarım həyatlarındakı Heydər Əliyev mərhələsinin bu gününü yaşayır, yenə də həyat dərsi keçir. Bu dərş onun timsalında ruhun, iradənin gücünə, insanın məğlubedilməzliyinə inam dərşidir.

Mehriban Əliyeva,
*Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti,
UNESCO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri*

Heydər Əliyev bu millətin inkaredilməz qürur mənbəyi, qazandığımız bütün nailiyyətlərin səbəbkarı, uğurlu gələcəyimizin təməlini qoyan alternativsiz lider, millət atasıdır. Müstəqil Azərbaycan və onun əldə etdiyi uğurlar ümummillli liderimiz Heydər Əliyevin fəaliyyətinin şah əsəridir.

Ramiz Mehdiyev,
*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
Administrasiyasının rəhbəri, akademik*

Ulu öndər haqqında çox yazılır, onun siyasi irsinin təhlili davam edir, lakin bu prosesin sonu yoxdur. Çünki Heydər Əliyev öz xalqı və müstəqil dövləti üçün elə xidmətlər göstərib ki, hər bir nəsil onu bilməli, nəcib əməllərini nümunə kimi götürməli, tövsiyələrini bir an da olsun unutmamalıdır.

Novruz Məmmədov,
*Prezidentin Xarici siyasət məsələləri üzrə köməkçisi,
şöbə müdiri*

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərqərar olunmasına xidmət edən milli ideya azərbaycançılıqdır. Ümummillli lider Heydər Əliyev tərəfindən irəli sürülən azərbaycançılıq ideyasının

hədəfi güclü, qüdrətli, demokratik Azərbaycan dövlətinin qurulmasıdır.

Əli Əhmədov,
Baş nazirin müavini, YAP sədrinin müavini-icra katibi

Ulu öndər Heydər Əliyev hələ respublikamıza birinci rəhbərliyi dövründə azərbaycançılıq istiqamətində çox böyük, həm də qətiyyətli addımlar atmışdı. Azərbaycan tarixinin, dilinin, ədəbiyyatının, mədəniyyətinin hərtərəfli şəkildə və dərinlən öyrənilməsi, təbliği, gənc nəslin milli-mənəvi dəyərlər ruhunda tərbiyəsi, milli şüurun dirçəlişi, ümumən, bütün sahələrdə azərbaycançılıq amalının möhkəm, etibarlı bazasının formalaşdırılması yönündə həyata keçirilən qətiyyətli tədbirlər məhz onun parlaq dühası, ardıcıl söyləri sayəsində reallaşmışdır.

Ziyafət Əsgərov,
*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi
Sədrinin birinci müavini*

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin çoxillik ictimai-siyasi fəaliyyəti böyük bir epoxanı əhatə edir. Sovet rejiminin inkişafda olan dövrü (1969-1986), mürəkkəb keçid prosesləri (1987-1990), Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi mərhələsi (1991-2003) kimi səciyyələnən 35 illik bir epoxanın aparıcı şəxsiyyətlərindən, əsas simalarından olan Heydər Əliyevin böyük siyasətdə keçdiyi çətin və şərəfli yol, sərt və mürəkkəb məqamlarda onun tutduğu obyektiv və qəti mövqe, atdığı düşünülmüş addımlar, əldə etdiyi ciddi və mühüm nəticələr, əslində, çox mənalı və ibrətamiz məktəbdir.

İsa Həbibbəyli,
AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik

Heydər Əliyev irsi Azərbaycan xalqının zəngin mənəvi sərvətlər xəzinəsində xüsusi yer tutur. Zaman öz ahəngi ilə axıb keçəcək, lakin minilliklər boyunca millətimiz və dövlətimiz döv-

ranın sərt və gözlənilməz sınaqları ilə üz-üzə qalanda düşdüyümüz vəziyyətdən ən optimal çıxış yolunu yenə Heydər Əliyev irsində axtarıb tapacağıq.

Yaqub Mahmudov,
AMEA Tarix İnstitutunun direktoru,
tarix elmləri doktoru, akademik

Heydər Əliyevin Naxçıvandan Bakıya böyük siyasətə qayıdışı şərəfli xilaskar missiyasına – Azərbaycanı Azərbaycana qaytarmaq məramına xidmət edir. Bu gün həmin missiya böyük uzaqgörənliklə və müdrikliklə yerinə yetirilir.

Vasif Talıbov,
Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədri

Dünyanın görkəmli siyasətçiləri, elm və mədəniyyət xadimləri Heydər Əliyev haqqında

Mərhum Heydər Əliyev Azərbaycanın xoşbəxtliyi və firavanlığı, bölgədə və dünyada sülh naminə göstərdiyi fəvqəladə xidmətlərlə türk və dünya tarixində şərəfli yer tutmuşdur.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan,
Türkiyə Respublikasının Prezidenti

Mərhum Heydər Əliyevin müdrik və uzaqgörən idarəçiliyi sayəsində Azərbaycan bu gün xarici siyasətində etibar və sabitlik amili kimi çıxış edən, iqtisadi inkişaf və sosial rifah yolunda möhkəm addımlarla irəliləyən, beynəlxalq birliyin nüfuzlu bir üzvü kimi etibarlı mövqeyini gündən-günə təmin etməkdə olan ölkədir. Azərbaycanın bu gün yürütdüyü uğurlu və tarazlaşdırılmış xarici siyasətinin memarı olan Heydər Əliyevi itirməyimiz tarixi və mədəni tellərlə bir-birinə bağlanmış olan xalqlarımızı dərinədən kədərləndirmişdir.

Abdullah Gül,
Türkiyə Respublikasının sabiq prezidenti

Uzaqgörən və istedadlı idarəçiliyi sayəsində Azərbaycanın hər sahədə inkişaf etməsini və bugünkü nüfuzlu mövqeyə çatmasını təmin edən Heydər Əliyevi şəxsən tanıdığımıza görə böyük şərəf və xoşbəxtlik hissləri keçirirəm. Azərbaycanın əmin-amanlığı və çiçəklənməsi üçün göstərdiyi səylərlə yanaşı, Heydər Əliyev bütün Qafqaz bölgəsinin sülhün bərqərar olduğu bir məkana çevrilməsi istiqamətindəki fəaliyyəti ilə də daim xatırlanacaqdır. Heydər Əliyevin dəyərli töhfələri ilə başlanmış müştərək layihələr dost və qardaş dövlətlərimizi bir-birinə daha da

yaxınlaşdıraraq, ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin sarsılmaz təməllər üzərində qurulduğunu bir daha sübut etmişdir.

Əhməd Necdət Sezər,
Türkiyə Respublikasının sabiq prezidenti

Postsovet məkanındakı heç də bütün dövlətlərdə Azərbaycan prezidenti kimi belə müdrik, təcrübəli adamlar dərhal rəhbərliyə gəlməmişlər. Mənə elə gəlir ki, bu, təsadüfi deyildir. Ona görə təsadüfi deyil ki, bütövlükdə postsovet məkanında baş verən proseslər nə qədər mürəkkəb olsa da, dövlətlərimizin xalqlarının tələbləri bu münasibətlərdə müsbət nəticə əldə olunmasına yönəldilmişdir. Təbii ki, onlar bu problemləri həll etməyə qadir insanları irəli çəkirlər.

... Rusiya ilə Azərbaycan arasında ənənəvi münasibətlər var, biz bu barədə çox danışmışıq və yerli rəhbərliyin, prezident Heydər Əliyevin xidmətlərini lazımınca qiymətləndirmək gərəkdir.

Vladimir Putin,
Rusiya Federasiyasının Prezidenti

Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində ən əsas şəxsiyyət olmuşdur. Bu günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhrələndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunmasında onun şəxsi səyləri həyati əhəmiyyət daşımışdır. Məhz onun rəhbərliyi altında Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan, Əfqanıstan və İraqdakı əməliyyatlar da daxil olmaqla, terrorizmə qarşı mübarizədə tərəfdaş olmuşlar. Dağlıq Qarabağ faciəsinin sülh danışıqları vasitəsilə ədalətli və uzunmüddətli həllinə nail olmaq sahəsində onun nümayiş etdirdiyi qətiyyət regionda sülh və sabitliyin saxlanmasında mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdir. Eyni zamanda, onun mövqeyi və göstərdiyi səylər Azərbaycanın iqtisadi inkişafını möhkəmləndirən böyükhəcmli xarici sərmayələrin cəlb olunmasında əsas rol oynamışdır. Bu nailiyyətlər milyonlarla azərbay-

canlının həyatını yaxşılaşdırmış və Azərbaycanın iyirmi birinci əsrə müasir dövlət kimi daxil olmasına imkan yaratmışdır.

Corc Buş,
ABŞ-in sabiq prezidenti

Bu qeyri-adi şəxsiyyət Azərbaycanı çiçəklənmə yoluna gətirib çıxarmışdır. Müxtəlif görüşlərimiz zamanı, xüsusilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr apararkən, münaqişənin sülh yolu ilə həllində onun cəsarətini, müdrikliyini və qətiyyətini yüksək qiymətləndirdim.

Jak Şirak,
Fransa Respublikasının sabiq prezidenti

Heydər Əliyev dünya qarşısında xidmətlərinə görə, beynəlxalq aləmdə tanınmış siyasət və dövlət xadimi kimi, Gürcüstanın və gürcü xalqının dostu kimi bizə əziz və doğmadır. Qəzetlərimizin “polad iradəli Əliyev” yazdığı kimi, o, həqiqətən də polad iradəyə malik nadir şəxsiyyətdir. Məhz onun cəsarəti sayəsində Azərbaycan güclü, müstəqil, firavan bir ölkəyə çevrilməkdədir. Heydər Əliyev siyasət meydanına Azərbaycanın ağır, mürəkkəb vaxtında yenidən gəlmişdir, bir çox çətinliklərə sinə gərərək Azərbaycanı böhranlı vəziyyətdən xilas etmişdir.

Eduard Şevardnadze,
Gürcüstan Respublikasının sabiq prezidenti

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan Respublikası son illər dünya birliyində layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu, iqtisadi islahatların uğurla həyata keçirilməsi sahəsində görülən işləri diqqətlə izləyir və onları dəstəkləyirəm.

II İohan Pavel,
Roma papası

Heydər Əliyev müdrik insandır... Milyonlarla insanın taleyi həll olunduğu bir dövrdə tarix bütün dünyada tanınmış bəzi rəhbərləri geri qayıtdı. Heydər Əliyev kimin xoşuna gəlsə də, gəlməsə də, bu gün dünya onu tanıyır və o, Azərbaycanın nüfuzunu bütün dünyada yüksəldən qanuni liderdir.

***

... Heydər Əliyev Sovetlər İttifaqı dağıldıqdan sonra təkcə Azərbaycanda deyil, digər regionlarda da hansı proseslərin baş verdiyini və bunların nəyə gətirib çıxardığını çox gözəl bilir. Zənnimcə, bu, çox mühümdür.

İslam Kərimov,
Özbəkistan Respublikasının sabiq prezidenti

Azərbaycan xalqına ağır itki üz vermişdir və biz onunla birlikdə kədərlənirik. Görkəmli siyasi xadim, çox dərin zəkaya və heyranedici cazibə qüvvəsinə malik insan həyatdan getdi. Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan Respublikası üçün, MDB-nin inkişafı üçün, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının çoxəsrlik dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür.

Nursultan Nazarbayev,
Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti

Heydər Əliyev, mən Sizə həmişə böyük hörmətlə yanaşmışam və yanaşacağam. Çünki bir şəxsiyyət kimi, dövlət xadimi kimi bütün keçmiş Sovet İttifaqı üçün, Azərbaycan xalqı üçün, Yer üzündəki bütün türk xalqları üçün qədir-qiymətinizi bilirəm.

...Çox vacibdir ki, müstəqilliyin təşəkkül tapdığı məhz bu çətin dövrdə xalqlara Sizin kimi yüksək dərəcəli peşəkarlar, bərkədən-boşdan çıxmış insanlar rəhbərlik etsinlər. Çünki belə imkan xalqlara min ildə bəlkə də bir dəfə verilir və onu əldən buraxmaq olmaz. Ondan elə istifadə etmək lazımdır ki, xalq bu dövrdən möhkəmlənmiş halda çıxsın və onun sonrakı nəsilləri irsən müstəqil, sözün əsl mənasında azad və məşhur insanlar olsunlar.

Heydər Əliyev, Sizin kimi rəhbərlərin xidməti məhz bundan ibarətdir.

Oljas Süleymenov,
Qazaxıstanın Xalq yazıçısı

Heydər Əliyev XX əsrin görkəmli liderlərindən biri kimi müasir demokratik Avrasiyanın yeni tarixinin bugünkü qurucularındandır.

Çingiz Aytmatov,
Qırğızıstanın Xalq yazıçısı

Ədəbiyyat

Heydər Əliyev və mədəniyyət: Müraciətlər, çıxışlar, müsahibələr, təbriklər, məlumatlar: 3 cilddə /layihənin rəhbəri və ön sözün müəll. Ə.Qarayev; tərt. ed. S.Məmmədəliyeva, T.Əhmədov.- Bakı: Nurlar, 2008.

Xələfov, A. Azərbaycanda kitabxana işinə dair Heydər Əliyev doktrinası uğurla davam edir /Abuzər Xələfov.- Bakı: [M.F.Axundov adına Az.Milli Kitabxanası], 2009.- 185 s.

Xələfov, A. Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi /Abuzər Xələfov.- Bakı: Azər nəşr, 2006.- 312 s.

Kitabxanalarda Heydər Əliyev irsinin və azərbaycançılıq ideyasının təbliği: metodik tövsiyələr /Azərb. Resp. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərb. Milli Kitabxanası; tərt. N.Alışova; ixtisas red. və burax. məs. K.M.Tahirov.- Bakı, 2013.- 59 s.

Müdrilik zirvəsi /ideya və ön söz. müəll., tərt. ed. A.Naxçıvanlı.- Bakı: Yazıçı, 2011.- 300, [1] s.

Tahirov, K. Dünya Milli Kitabxanaları. M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanası: dərs vəsaiti /Kərim Tahirov; elmi red. A.Xələfov; rəyçi. K.Aslan, P.Kazımi; Azərb. Resp. Təhsil Nazirliyi.- Bakı, 2013.- 211 s.

Ulu öndər Heydər Əliyevin kitab və kitab nəşri haqqında müdrək fikirləri /tərt. ed. R.Süleymanov; red. Ə.Mirzallı; layihə. rəhb. K.Aslan.- Bakı: Mütərcim, 2016.- 71 s.

***

Tahirov, K. Böyük şəxsiyyətin kitab sevgisi /Kərim Tahirov // Xalq qəzeti.- 2016.- 4 may.- S.4.

Tahirov, K. Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafına Heydər Əliyev qayğısı /Kərim Tahirov //Xalq qəzeti.- 2010.- 7 may.- S. 8

Tahirov, K. Kitaba və mütaliyəyə münasibətdə Heydər Əliyev nümunəsi /Kərim Tahirov //525-ci qəzet.- 2016.- 7 may.- S.7.

Mündəricat

Tərtibçidən	3
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyev	4
Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi	7
Heydər Əliyev irsinin təbliği sahəsində kitabxanaların rolu	11
Əlavələr	
Əlavə 1: Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı	24
Əlavə 2: Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi	32
Əlavə 3: Heydər Əliyevin təltif olunduğu orden və medallar: SSRİ dövrü	33
Əlavə 4: Heydər Əliyevin təltif olunduğu beynəlxalq orden və medallar	35
Əlavə 5: Heydər Əliyevin təltif olunduğu fəxri elmi adlar	36
Əlavə 6: Heydər Əliyevin təltif olunduğu fəxri adlar və mükafatlar	38
Əlavə 7: Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin kitab və kitabxana haqqında müdrük kəlamları	41
Əlavə 8: Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri, elm və mədəniyyət xadimləri Heydər Əliyev haqqında	43
Əlavə 9: Dünyanın görkəmli siyasətçiləri, elm və mədəniyyət xadimləri Heydər Əliyev haqqında	47
Ədəbiyyat	52

Heydər Əliyev irsinin kitabxanalarda təbliği

(Metodik vəsait)

Nəşriyyat redaktoru: *Mehriban Cəfərova*

Ünvan: AZ-1000 Bakı ş., Xaqani küç. 57

E-mail: contact@anl.az

URL: www.anl.az

M.F.Axundov adına Azərbaycan
Milli Kitabxanasının mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Sifariş: № 7

Çapa imzalanmışdır: 09.03.2018

Tirajı: 150

Pulsuz